

OBAVIJEST HPB d.d. KAO ČLANA SUSTAVA PORAVNANJA

Sukladno Članku 39. Uredbe (EU) br. 648/2012 europskog parlamenta i vijeća od 4. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju (dalje: EMIR Uredba)

*Hrvatska poštanska banka, dioničko društvo (dalje: Banka) objavljuje ovaj dokument u okviru pružanja investicijskih usluga koje uključuju transakcije kupnje i/ili prodaje financijskih instrumenata na Zagrebačkoj burzi d.d. koje od 3. siječnja 2022. godine poravnava središnja druga ugovorna strana **SKDD-CCP Smart Clear d.d.***

Osnovni pojmovi

„Središnja druga ugovorna strana“ znači pravnu osobu koja posreduje između drugih ugovornih strana u ugovorima kojima se trguje na jednom ili više financijskih tržišta, te postaje kupac svakom prodavatelju i prodavatelj svakom kupcu.

„Poravnanje“ sukladno Zakonu o tržištu kapitala (dalje: Zakon) označava postupak uspoređivanja podataka po sklopljenim pravnim poslovima s nematerijaliziranim vrijednosnim papirima, utvrđivanje rokova podmirenja tih pravnih poslova te izračun obveza za namiru, koji se provodi uz ili bez posredovanja središnje druge ugovorne strane. Isto tako, u smislu Uredbe EMIR znači postupak uspostavljanja pozicija, uključujući izračun neto obveza i postupak kojim se osigurava dostupnost financijskih instrumenata, gotovine, ili oboje za osiguranje izloženosti koje proizlaze iz tih pozicija.

Središnje klirinško depozitarno društvo (dalje: SKDD) je društvo koje upravlja središnjim depozitorijem te sustavom poravnanja i namire transakcija sklopljenih na ili izvan uređenog tržišta ili MTP-a u Republici Hrvatskoj.

SKDD-CCP Smart Clear d.d. (dalje: SKDD-CCP) je društvo osnovano s namjerom da SKDD d.d. na njega prenese poslove poravnanja transakcija financijskih instrumenata, u svojstvu središnje druge ugovorne strane (Central Clearing Party). Osnovano je u svrhu unaprijeđenja usluga i podizanja razine sigurnosti usluga poravnanja.

„Pravila poravnanja SKDD-CCP-a“ su pravila kako su definirana u dokumentu Pravila SKDD-CCP-a.

„Član“ je Pravna osoba za koju je SKDD-CCP donio odluku o primitku u članstvo Sustava poravnanja i s kojom je sklopio Ugovor o članstvu. SKDD-CCP i Član u sustavu SKDD-a izmiruju obveze na način da je Član dužan osigurati financijske instrumente, a SKDD-CCP uplatiti novčana sredstva Članu ili obrnuto. Član može biti CM ili GCM.

„Netiranje“ je, u skladu s Pravilima SKDD-CCP-a, prijeboj obveza isporuke i primitka Financijskih instrumenata i novčanih sredstava nastalih iz Noviranih transakcija po Računu pozicija, ISIN-u i Predviđenom datumu namire pri čemu se novčana obveza obračunava u odnosu na pripadajući ISIN.

„Novacija“ je postupak posebne novacije kako je definiran člankom 535. stavkom 3. Zakona u kojem se obvezni odnos između kupca i prodavatelja u transakciji koja se poravnava zamjenjuje s dva novonastala obvezna odnosa u kojima SKDD-CCP postaje kupac prvobitnom prodavatelju i prodavatelj

prvobitnom kupcu, pri čemu raniji obvezni odnos između prvobitnog kupca i prodavatelja prestaje. Na taj način osigurava se ispunjenje transakcija te reducira sistemski rizik tržišta.

„Račun pozicija“ evidencijski je račun koji je otvoren u SKDD-CCP-u, a služi za izračun obračunatih obveza i obveza s osnova uplate potrebnog kolaterala.

„Račun kolaterala“ evidencijski je račun koji je otvoren u SKDD-CCP-u u ime člana sa svrhom da se na njemu vodi kolateral u skladu s Pravilnikom o kolateralu. Račun kolaterala otvara se pojedinačno za svaki račun pozicija. Banka će iskoristiti isključivo vlastitu likvidnost (novčana sredstva) za ispunjavanje kolateralnih zahtjeva za račune klijenata.

„Prijenos poslovanja“ je postupak koji provodi SKDD-CCP, a znači prijenos prava i obveza s računa kojima upravlja Član za kojeg je u tijeku postupak isključenja, na račune kojima upravlja Član kojeg odaberu klijenti, sve bez pristanka Člana koji je u postupku isključenja.

„Postupak spravnjivanja obveza“ provodi se prilikom isključenja Člana iz članstva.

„Kolateral“ su sredstva koja se upotrebljavaju za pokriće gubitaka.

„Default“ je nemogućnost podmirenja i neispunjenje obveza.

„Pravni rizik“, po Odluci o sustavu upravljanja HNB-a, je rizik koji nastaje zbog mogućnosti da neispunjene ugovorne obveze, pokrenuti sudski postupci protiv Banke kao i donesene poslovne odluke za koje se ustanovi da su neprovedive negativno utječu na poslovanje ili financijski položaj Banke.

„EMIR UREDBA“ je Uredba (EU) br. 648/2012 europskog parlamenta i vijeća od 4. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju.

„Zakon“ je Zakonu o tržištu kapitala.

Svrha ovog dokumenta

Ovaj dokument omogućuje Banci usklađenje s obvezama propisanim EMIR Uredbom, odnosno pružanje propisanih informacija klijentima u postupku poravnanja transakcija na domaćem tržištu koji se provodi u sustavu poravnanja kojim upravlja SKDD-CCP kao središnja druga ugovorna strana.

Banka je kao Član sustava poravnanja kod središnje druge ugovorne strane SKDD-CCP dužna:

- *ponuditi izbor klijentima između odvajanja računa Omnibus (zajedničkog) klijenta i odvajanja računa Individualnog (izdvojenog) klijenta;*
- *obavijestiti klijente o razinama zaštite i troškovima povezanim s različitim razinama odvajanja uz opis glavnih pravnih implikacija pojedinačnih razina odvajanja;*
- *obavijestiti klijente o mjerodavnom insolventnom pravu.*

Što se očekuje od Vas kao Klijenta?

U skladu sa zahtjevima iz EMIR Uredbe Klijenti su obvezni uzeti u obzir informacije navedene u ovom dokumentu kao i relevantne informacije SKDD-CCP-a, te Banci u pisanom obliku **putem Izjave o odabiru računa u SKDD-CCP Smart Clear d.d.** (dalje u tekstu: Izjava) odabrati koju vrstu računa (Omnibus - zajednički ili Individualni - izdvojeni) žele da Banka otvori i održava u SKDD-CCP-u za poravnanje transakcija koje sklapa za račun klijenata. Karakteristike i razlike između Omnibus i Individualnog računa objašnjene su dalje u tekstu.

Ukoliko Klijent ne dostavi Izjavu u preporučenom roku, Banka će smatrati da je odabrao Omnibus-zajednički račun.

Klijent ima pravo u svakom trenutku, za cijelo vrijeme trajanja ugovornog odnosa s Bankom, zatražiti promjenu računa odnosno otvaranje Omnibus (zajedničkog) računa Klijenta ili Individualnog (izdvojenog) računa klijenta (kako su definirani u nastavku dokumenta) na način da Banci dostavi *Izjavu o odabiru računa za klijente HPB Odjela brokerskih poslova* u kojoj je klijent odabrao vrstu računa koju želi.

Klijent može dostaviti Izjavu na e-mail adresu: brokeri@hpb.hr ili poštom na adresu HPB d.d., Odjel brokerskih poslova, Strojarska 20, 10 000 Zagreb.

Napomene

Ovaj dokument može pomoći Klijentu u donošenju odluke, ali isti ne predstavlja pravni, porezni ili bilo koji drugi oblik savjeta odnosno mišljenje ili preporuku niti ga se tako treba tumačiti. Visoka razina opisa nekoliko kompleksnih i novih područja vezanih za poravnanje i vrste računa i razinu njihova odvajanja pripremljeni su na temelju javno dostupnih dokumenata objavljenih od strane SKDD-CCP-a. Ovaj dokument ne pruža sve informacije koje bi mogle biti potrebne klijentu za donošenje odluke o za njega najprimjerenijoj vrsti računa ili razini odvajanja. Klijent ima odgovornost proučiti i donijeti zaključke na temelju vlastite analize relevantnih pravila, pravne dokumentacije i svake druge informacije pružene od strane Banke i SKDD-CCP-a povezane sa izborom računa. Ovaj dokument namijenjen je isključivo za informativne svrhe, pripremljen je u skladu s regulatornim zahtjevima te ne rezultira obvezom Banke da savjetuje klijente. Niti Banka, ni bilo koji od njezinih zaposlenika ne preuzima pod bilo kojim uvjetima odgovornost (zbog nepažnje ili na neki drugi način) za bilo kakvu izravnu, neizravnu, posljedičnu ili drugu štetu ili gubitke, uključujući izmaklu dobit, koji nastanu klijentu ili bilo kojoj trećoj strani zbog oslanjanja na ovaj dokument ili njegov sadržaj ili na drugi način u vezi s ovim dokumentom.

Postupak poravnanja

Banka kao izravni član SKDD-CCP-a (tzv. pojedinačni član sustava poravnanja ili „clearing member“) može obavljati poravnanje za transakcije sklopljene za vlastiti račun ili račun klijenata (za čiji su račun izvršene tržišne transakcije).

SKDD-CCP obavlja poslove poravnanja transakcija financijskih instrumenata u svojstvu središnje druge ugovorne strane, u skladu sa EMIR Uredbom i Pravilima poravnanja SKDD-CCP-a. SKDD-CCP obavlja poravnanje uz primjenu postupka novacije u skladu s propisima o tržištu kapitala. Novacijom nastaje jedna novirana transakcija u kojoj Član mora isporučiti Financijske instrumente ili novčana sredstva SKDD-CCP-u i jedna novirana transakcija u kojoj SKDD-CCP mora isporučiti Financijske instrumente ili novčana sredstva Članu. U navedenom postupku Član preuzima sve obveze iz Transakcija koje su njegovi Klijenti sklopili na tržištu.

SKDD-CCP procesom netiranja provodi izračun obračunatih obveza. Postupak poravnanja obuhvaća: zaprimanje transakcija, novaciju, izračun neto obveza iz noviranih transakcija, utvrđivanje rokova ispunjenja neto obveza, izračunavanje izloženosti te osiguravanje pokrića rizika koji proizlazi iz izloženosti.

Dodatne informacije o postupku poravnanja dostupne su u Pravilima SKDD CCP-a koja su objavljena na <https://www.skdd-ccp.hr/portal/f?p=100:1>

Promjene u odnosu na dosadašnji model poravnanja

U dosadašnjem modelu poravnanja (prije prenošenja poslova poravnanja na SKDD-CCP), SKDD je namiru garantirao isključivo sredstvima članova sudionika u jamstvenom fondu, dok sada, SKDD-CCP, između ostalog, garantira i svojom imovinom te ima predviđen drugačiji sustav upravljanja rizicima.

Sustav multilateralnog netiranja obveza koji omogućuje SKDD-CCP, uz primjenu riziku prilagođenog umanjenja preuzetih rizika putem financijskog kolateralu (margin i jamstveni fond), omogućuje smanjenje mogućeg utjecaja neispunjenja obveza jednog ili više sudionika na tržištu čak i u ekstremnim tržišnim uvjetima i time povezanog mogućeg utjecaja na ostale sudionike, koji može rezultirati financijskom nestabilnosti sustava.

Informacije o pojedinačnim razinama odvajanja – Vrste računa za klijente i povezani rizici

Prije odabira određene razine odvajanja računa u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a Klijent bi trebao uzeti u obzir informacije u ovom dokumentu kao i informacije koje pruža SKDD-CCP (*dostupne na poveznici* <https://www.skdd-ccp.hr/portal/f?p=100:1>), kako bi dobio informacije o vrstama odvajanja računa, razini zaštite i povezanim troškovima, naknadama i rizicima te lakše donio odluku o odabiru vrste računa.

Za potrebe poravnanja vlastitih transakcija Banka koristi tzv. Kućni račun (za imovinu člana) koji je otvoren u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a i odvojen od ostalih računa koje Banka vodi u SKDD-CCP-u za ostale klijente. Na taj se način omogućava svakom članu sustava poravnanja da razlikuje u računima kod središnje druge ugovorne strane imovinu i pozicije tog člana sustava poravnanja od imovine i pozicija koji se vode za račun njegovih klijenata.

S druge strane, za potrebe obavljanja poslova posrednog poravnanja transakcija koje Banka sklapa za račun klijenta SKDD-CCP nudi dvije razine odvajanja, a to su:

- Zajednički klijent

- Izdvojeni klijent

U SKDD-CCP-u za svaku razinu odvajanja vodi se *račun pozicija* i *račun kolateralu*.

Sukladno prethodno navedenom, u sklopu pružanja usluga posrednog poravnanja Banka klijentima pruža izbor između otvaranja omnibus ili individualnog računa, odnosno klijent ima pravo na odabir između jedne od sljedećih vrsta računa za koje Banka klijentima pruža uslugu održavanja u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a:

- A. Redovni Omnibus račun = Račun zajedničkog klijenta (Redovni OSA račun)**
- B. Dodatni Omnibus račun = Dodatni račun zajedničkog klijenta (Dodatni OSA račun); samo za profesionalne ulagatelje**
- C. Individualni račun = Račun izdvojenog klijenta (ISA račun)**

A. Redovni Omnibus račun = Račun zajedničkog klijenta (redovni OSA račun)

Redovni Omnibus račun otvara se u ime Banke, a za račun više klijenata Banke. Račun omogućuje da se transakcije na tom računu vode odvojeno od transakcija koje Banka sklapa za vlastiti račun i za račun ostalih klijenata koji nisu na tom računu. Račun služi za poravnanje transakcija po nalogima više klijenata na istom računu zajedničkog klijenta (pod uvjetom da su ispunjene sve pretpostavke za netiranje u skladu s Pravilima poravnanja SKDD-CCP-a). Redovni Omnibus račun ima veći učinak netiranja. Kod ovog računa imovina klijenta potpuno je odvojena od imovine Banke, ali pozicije klijenata nisu odvojene.

- *Rizici Omnibus računa*

Omnibus odvajanje računa podrazumijeva pravni i operativni rizik, ali i rizik drugih klijenata čije se pozicije vode u sklopu istog omnibus računa. Ključni rizik ovog računa proizlazi iz činjenice da se pozicije više klijenata drže na jednom računu. Navedeno znači da u slučaju realizacije operativnog rizika ili u slučaju značajnog gubitka jednog klijenta koji je u defaultu, a koji ne može biti pokriven kolateralom koji je isti taj klijent dostavio ili sredstvima Banke, gubitak može biti pokriven iz imovine drugih klijenata. U slučaju nastupa rizika prijenosa poslovanja, Član na kojeg se obavlja prijenos poslovanja mora prihvatiti, prije početka Prijenosa poslovanja, sve pozicije i imovinu na Omnibus računu. Za prijenos Omnibus računa na drugog Člana potreban je pristanak svih Klijenata.

Prednost ovog računa je da takav sustav može profitirati od mogućnosti netiranja pozicija te na taj način dovesti do smanjenja troškova.

Dodatni Omnibus račun - Račun zajedničkog klijenta (dodatni OSA račun)

Banka može otvoriti više Omnibus računa. U odnosu na redovni Omnibus račun, dodatni Omnibus račun otvara se na izričit pisani zahtjev klijenata profesionalnih ulagatelja te se smatra dodatnom opcijom koju Banka nudi u sustavu poravnanja kojim upravlja SKDD-CCP, uz naplatu naknade kako je navedeno u nastavku ovog dokumenta. Sve primjenjivo na redovni OSA račun odnosi se i na dodatni OSA račun.

B. Individualni račun - Račun izdvojenog klijenta (ISA račun)

Individualni račun se otvara u ime Banke, a za račun točno određenog klijenta Banke čiji je identitet poznat SKDD-CCP-u. Račun omogućuje da se transakcije na tom računu vode odvojeno od transakcija koje Banka sklapa za vlastiti račun i transakcija koje Banka sklapa za račun ostalih klijenata Banke. Individualni račun služi za poravnanje transakcija po nalogu jednog klijenta, uz naplatu naknade kako je navedeno u nastavku ovog dokumenta.

- *Rizici Individualnog računa*

Otvaranje individualnog računa podrazumijeva odvajanje računa na način da član sustava poravnanja vodi odvojene evidencije i račune čime omogućava Banci da razlikuje u računima kod člana imovinu i pozicije klijenta sa individualnim računom od imovine i pozicija svih ostalih klijenata. Operativni rizik i pravni rizik za Klijenta i dalje postoje u smislu ispravnog funkcioniranja sustava, samog procesa te članova koji sudjeluju u procesu poravnanja, no u sklopu ove vrste odvajanja računa klijent ne dijeli rizik drugih članova. Kolateral koji se obračunava za individualni račun također se izračunava i vodi pojedinačno, umanjujući tako rizik za klijenta. Međutim, s obzirom na nemogućnost netiranja pozicija te s tim povezano potencijalno veći zahtjevi za kolateral, ovakav pristup može podrazumijevati i veći trošak kolaterala.

Klijenti su od defaulta Banke/člana sustava poravnanja (odnosno u slučaju nastupa rizika prijenosa poslovanja) zaštićeni mehanizmom odvajanja i portabilnosti računa. U slučaju defaulta Banke navedeno odvajanje omogućava prijenos računa klijenata drugom članu poravnanja. Prije početka prijenosa poslovanja, Član na kojeg se obavlja prijenos poslovanja, mora prihvatiti sve pozicije i imovinu na individualnom računu, ali klijent samostalno odlučuje na koga će prenijeti račun te nije vezan drugim klijentima Banke.

U slučaju sravnjivanja obveza, SKDD-CCP će jednostavno identificirati klijenta za kojeg Banka vodi Individualni račun te direktno klijentu isplatiti novčana sredstva u slučaju da je Iznos sravnjene obveze pozitivan nakon provedenih potrebnih radnji.

Implikacije razina odvajanja – mjerodavno insolventijsko pravo

U slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti nad Bankom u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a, na prava i obveze koje proizlaze iz sudjelovanja ili su u vezi sa sudjelovanjem Banke u tom sustavu poravnanja, primjenjuje se hrvatsko pravo i nadležnost regulatornog i pravosudnog sustava u RH.

Otvaranje postupka zbog insolventnosti nad Bankom predstavlja povredu Pravila poravnanja zbog čega SKDD-CCP pokreće postupak isključenja Banke iz sustava poravnanja SKDD-CCP-a. U slučaju da je u odnosu na Banku u tijeku postupak isključenja iz sustava poravnanja SKDD-CCP-a, SKDD-CCP će pokrenuti postupak prijenosa poslovanja. To znači da će SKDD-CCP provesti prijenos prava i obveza s računa kojima upravlja Banka na račune kojima upravlja drugi član sustava poravnanja SKDD-CCP-a kojeg odaberu klijenti Banke. Provedbom prijenosa poslovanja prestaju prava i obveze Banke, a član na kojeg je preneseno poslovanje preuzima predmetna prava i obveze.

Prijenos poslovanja bit će proveden uz uvjet da su ispunjeni svi uvjeti definirani Pravilima poravnanja SKDD-CCP-a. Među ostalim, zahtjev klijenta za prijenos poslovanja zajedno s izričitim pristankom drugog člana na kojeg se obavlja prijenos poslovanja nužan je preduvjet za provođenje postupka prijenosa poslovanja.

Vrsta računa koju klijent odabere može imati utjecaj na vjerojatnost uspjeha prijenosa poslovanja.

U slučaju Omnibus računa, pristanak na prijenos poslovanja na drugog Člana moraju dati svi klijenti Banke istog Omnibus računa u odnosu na kojeg se provodi prijenos poslovanja. Drugi član sustava poravnanja na kojeg se obavlja prijenos poslovanja prije početka prijenosa poslovanja mora prihvatiti sve pozicije i imovinu na tom Omnibus računu.

U slučaju Individualnog računa, Član na kojeg se obavlja prijenos, mora prihvatiti sve pozicije i imovinu na individualnom računu, ali klijent autonomno odlučuje na koga će prenijeti račun te nije vezan drugim klijentima Banke. U slučaju sravnjivanja obveza, SKDD-CCP će jednostavno identificirati klijenta za kojeg Banka vodi ISA račun te direktno klijentu isplatiti novčana sredstva u slučaju da je Iznos sravnjene obveze pozitivan nakon provedenih potrebnih radnji.

Klijenti podnose zahtjev za prijenos poslovanja na odgovarajućem obrascu koji je javno dostupan na internetskim stranicama SKDD-CCP-a. Klijenti Člana mogu dati svoj pristanak svaki na pojedinačnom zahtjevu ili svi zajedno putem zajedničkog predstavnika. Zajednički predstavnik mora uz zahtjev priložiti odgovarajuće punomoći iz kojih je vidljivo da ga svi klijenti opunomoćuju na podnošenje zahtjeva u njihovo ime. Zajedničkog predstavnika klijenti mogu imenovati u bilo kojem trenutku prije ispunjenja uvjeta za prijenos poslovanja, ili nakon ispunjenja tih uvjeta, a u propisanom roku.

Zahtjev za prijenos poslovanja može se podnijeti najkasnije četiri sata od trenutka objave odluke o isključenju Banke na internetskim stranicama SKDD-CCP-a. Ako se prijenos poslovanja na člana na kojeg se obavlja prijenos poslovanja nije dogodio zbog bilo kojeg razloga tijekom unaprijed definiranog razdoblja Pravilima poravnanja SKDD-CCP-a, SKDD-CCP može poduzeti sve mjere predviđene Pravilima poravnanja za aktivno upravljanje rizicima u odnosu na te pozicije, uključujući postupak sravnjivanja obveza i likvidaciju imovine i pozicija koje Banka drži za račun svojih klijenata. Ako je iznos sravnjene obveze pozitivan, SKDD-CCP će svoju obvezu ispuniti prema klijentu/klijentima Banke ako su mu oni

poznati te ako su dostavljeni svi potrebni podaci za provedbu isporuke/isplate. U suprotnom, SKDD-CCP će ispuniti obvezu prema Banci za račun klijenta/klijenata Banke.

Troškovi povezani s pojedinačnim razinama odvajanja

Banka za jednog klijenta može održavati samo jednu vrstu računa u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a. Troškovi za klijenta ovise o vrsti odabranog računa u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a.

Naknade se naplaćuju godišnje, po otvorenom računu u sustavu poravnanja SKDD-CCP-a kako slijedi:

- A. Naknada za održavanje redovnog Omnibus računa (redovni OSA račun) - bez naknade
- B. Naknada za održavanje dodatnog Omnibus računa (dodatni OSA račun) – namijenjeno samo za profesionalne ulagatelje - prema dogovoru
- C. Naknada za održavanje Individualnog računa (ISA račun) - 3.318,07 EUR* (25.000,00 HRK)

Informacije o naknadama i troškovima povezanim s pojedinim razinama odvajanja i vrstama računa za poravnanje transakcija u SKDD-CCP-u u odnosu na koje Banka pruža uslugu dostupne su i u zasebnom dokumentu „Naknade“ koji je dostupan na poveznici <https://www.hpb.hr/hr/naknade-3148/3148>.

Napomena: Tečaj konverzije iznosi 1EUR = 7,53450 kuna.

HRVATSKA POŠTANSKA BANKA, dioničko društvo